

НОВОТО БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

Социалистите отново във властта

Борис Попиванов

Декември 2021

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

На 13 декември 2021 г. българското Народно събрание избра редовно правителство на коалицията между новата формация „Продължаваме промяната“, лявата Българска социалистическа партия, проекта „Има такъв народ“ на шоумена Слави Трифонов и дясно-екологичното обединение „Демократична България“. Така бе поставен край на продължилата 7 месеца политическа криза в страната. Новият кабинет е продукт на най-сложната конфигурация, която България е виждала в годините на демокрацията – за първи път участват 4 самостоятелни формации, 3 от които формално или реално представляват коалиции. Преговорите протекоха за по-малко от 4 седмици и доведоха до коалиционно споразумение от 180 страници. Част от участниците (например от Българската социалистическа партия) и наблюдателите дори отбелязаха, че е следван германският модел за съставяне на правителство.

Каква е обаче българската специфика? Първо, никаква друга коалиция освен настоящата не беше възможна в рамките на този парламент и същевременно никой не искаше предсрочни избори. Преди вота от 14 ноември съществуваха хипотези, че ГЕРБ може да се завърне на власт в някаква широка коалиция с по-малки партньори, или че може да възникне коалиция на „системните партии“ ГЕРБ, БСП и ДПС. Изборните резултати показаха, че ГЕРБ не е първа политическа сила и няма легитимното основание за нова заявка за власт, а техният кандидат за президент Анастас Герджиков загуби тежко от действащия президент и привърженик на „мнозинство на промяната“ Румен Радев. Общо депутатите на ГЕРБ, БСП и ДПС дори аритметически не стигаха за мнозинство. Като се вземе предвид консенсусната изолация на крайнодясната националистическа партия „Възраждане“ в парламента, вариантът за коалиция беше единствено този, който се случи и който в известен смисъл беше предопределен независимо от характера на преговорите.

Второ, участниците в коалицията предпочетоха да не поемат съвместно отговорността за бъдещото управление и подписаха отделни споразумения с първата политическа сила „Продължаваме промяната“.

Трето, правителството се получи асиметрично от гледна точка на политическото представителство – две от формациите („Продължаваме промяната“ и БСП) участват с лидерите си, останалите две прибягват до експерти или до хора от втория ешелон на своите ръководства.

За първи път от 7 години насам БСП има участие в изпълнителната власт. Особеното в случая е това, че партията влиза в правителството не след изборна победа, а след най-тежкото изборно поражение в историята си. Винаги досега БСП се е включвала в кабинета или самостоятелно, или като водещ партньор в коалиция. Сега тя е младши партньор, а лидерът на партията Корнелия Нинова, която е в оставка, взема вицепремиерски пост. Приключва практиката от миналото, според която социалистическият лидер или се стреми да оглави ново правителство, или не влиза в него. БСП, разбира се, трябваше да участва в кабинета, но новата роля на Нинова може да се чете като признание, че самата партия вече не е една от основните политически сили в България – че таванът ѝ е вицепремиер, не премиер. Нещо повече, позицията на вицепремиер може да се тълкува и като опит за „спасение“ на Нинова в изпълнителната власт в контекста на породеното от неуспехите ѝ недоволство в партията.

В новия кабинет, състоящ се от 21 министри, 5 от които вицепремиери, БСП има едно вицепремиерско място и още три министерски портфейла. Постигнатието е резултат на преговорната стратегия на БСП. В самото начало бяха очертани две „червени линии“, по които не може да се прави компромис – недопускане на Истанбулската конвенция и вето върху европей-

ската интеграция на Северна Македония. Изглежда странно, че лява партия избра точно тези две теми като *conditio sine qua non*, без връзка с каквато и да била лява политика. Ето защо, в коалиционното споразумение логично залегнаха някои от краткосрочните приоритети на БСП, но почти нищо от стратегическите, като например реформа на данъчната политика или смяна на неолибералния модел на образование.

Четири министерски портфейла на БСП – икономика и индустрия, земеделие, труд и социална политика, туризъм – са изключително деликатни. Успешното управление в тях става още по-трудно при положение, че значителна част от ресурсите в тези министерства (например средствата по оперативните програми) са извадени и разпределени в други ресори. В кадровия подбор на министрите БСП подходи според принципа на най-голяма лоялност към председателя. Освен самата Нинова, за министри бяха посочени хора от най-близкия ѝ антураж. Това заслужава да се подчертае, защото поне в три от сферите (икономика, земеделие, социална политика) БСП има доказани и утвърдени експерти, някои от които досегашни министри и заместник-министри в служебните кабинети на президента Радев. Но от четирите предложения (Корнелия Нинова, Христо Проданов, Иван Иванов, Георги Гьоков) единствено министърът на труда и социалната политика Гьоков има по-сериозни компетенции в поверения му ресор.

Участието на БСП в правителството е изправено пред поне две големи предизвикателства.

Първото предизвикателство е свързано с капана на т.нар. „социален вектор“. Както различните партии и медии, така и БСП приеха, че в новия кабинет партията ще играе ролята на „социален вектор“ и ще гарантира социалната ефективност на управлението. Въпросът е дали може да бъде на висотата на тази претенция. Защото формулата на кабинета, според която всяка партия отговаря за своите министерства, превръща социалната политика от ангажимент на цялото правителство в ангажимент само на БСП. Съчетанието от социална и икономическа криза в страната и слабо политическо влияние на БСП рискува да породи именно социално недоволство от недостатъчността и неефективността на предлаганите мерки. Другите партньори в коалицията лесно могат да направят БСП изкупителна жертва за евентуални социални неуспехи и по такъв начин допълнително да я делегитимират като „лява“ партия.

Второто предизвикателство засяга характера на ресорите на БСП. В поне два от тях (туризъм, земеделие) съществуват мощни и добре организирани интереси на останалите в опозиция ГЕРБ и ДПС. Реална е опасността социалистическите министри да бъдат заподозрени в сътрудничество с партиите, олицетворяващи отречения предишен модел на Бойко Бори-

сов. Ако това се случи, то ще възроди традиционните обвинения към БСП, че е част от миналото, и допълнително ще делегитимира и без това несигурния ѝ образ на „партия на промяната“.

Ако обобщим, лидерът на БСП Корнелия Нинова иска да използва връщането на партията в управлението за свои вътрешнопартийни цели. На 22 януари 2022 г. предстои заседание на конгреса на БСП, който би трябвало да задвижи процедура за избор на нов председател след подадената оставка на досегашния. Нинова очевидно има намерение или да запази председателската си функция, или лично да реши на кого да я отстъпи. По тази причина влизането в кабинета трябва да смекчи шока от изборните катастрофи. Нинова иска да подмени темата „как доведох партията до най-ниския резултат в историята“ с темата „как най-накрая върнах партията на власт“. Не се виждат индикации, че по пътя към тази цел Нинова си дава сметка за рисковете от обезличаване и по-нататъшно маргинализиране на БСП, а оттам и на лявото в България изобщо. На този фон алтернативната кандидатура за партиен лидер на депутатата от левицата Крум Зарков, ангажирал се с отваряне към младите и връщане към левите ценности, представлява несъмнен интерес за перспективата на БСП.

КОНТАКТИ

Фондация Фридрих Еберт | Бюро България
Ул. Княз Борис I 97 | 1000 София | България

Отговорен редактор:
Жак Папаро | Директор, ФФЕ, Бюро България
тел.: +359 2 980 8747 | факс: +359 2 980 2438
<https://bulgaria.fes.de>

Контакт:
office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на автора и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.